

MAREȘALUL CONSTANTIN PREZAN LA SCHINETEA, JUDEȚUL VASLUI – O ÎNCERCARE DE RECUPERARE A ISTORIEI

Mircea TĂNASE¹

mirceatanase2003@yahoo.com

ABSTRACT: In 1897, Marshal Constantin Prezan purchased the Schinetea Estate, in the village of Dumești, Vaslui County. It is the place where the great warrior could find temporary peace, after he accomplished his mission in front of the Great General Headquarters of the Romanian Army during the National Reunification War. It is also the final resting place, after he died, at the end of August 1943.

After 1990, when she succeeded in regaining the possession of the estate, Dr Olga Macarie, Marshal's granddaughter, has led a continuous struggle with the authorities, as well as with the attitude, ignorance and indifference of the contemporaries, in order to put this area of remarkable historical resonance to rights.

KEYWORDS: Constantin Prezan, Schinetea Estate, Romanian Army, National Reunification War, Olga Macarie.

Constantin Prezan s-a născut la 27 ianuarie 1861 la Butimanu, județul Ilfov. După absolvirea Școlii de Ofițeri de Infanterie și Cavalerie din București, în 1880, a urmat Școala Specială de Artilerie și Geniu din București, în 1883, și Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu de la Fontainebleau, în 1886. A urcat treptele ierarhiei militare, de la gradul de sublocotenent (1880) până la gradul de mareșal (1930). A activat în Batalionul 2 Geniu, la Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu ca profesor ajutor de fortificații, în Regimentul 2 Geniu. În 1890, a fost delegat al Ministerului de Război în Germania, iar începând cu 1891, a contribuit la desăvârșirea lucrărilor de construcții la „*Cetatea Bucureștilor*”, ca șef de sector și, apoi, în Comandamentul „*Cetății Bucureștilor*”. În 1896, era ofițer în Statul Major Regal,

1 Colonel, doctor în științe militare, redactor-șef al revistei *Gândirea Militară Românească* a Statului Major General al Armatei României.

între 1901 și 1904 a comandat Regimentul VII *Racova* 25 Vaslui, iar în 1904, comandant al Brigăzii 13 Infanterie. Va urma la comanda Diviziei 3 Infanterie (1910) și a Diviziei 7 Infanterie (1911), al Corpului 3 Armată (1914) și Corpului 4 Armată (1914), comandant al Armatei de Nord (1916), al Grupului de Armate „*General Prezan*” (nov. – dec. 1916), șef al Marelui Cartier General (5 decembrie 1916 – 1 aprilie 1918), șef al Statului Major General (oct. 1918 – apr. 1920).

Ca ofițer specialist în arma geniu, a contribuit la realizarea lucrărilor de construcții la „*Cetatea Bucureștilor*”, la cel de-al doilea război balcanic (1913) și la războiul de reîntregire a neamului (1916–1918).

Prin Înaltul Decret nr. 2784, semnat de regele Ferdinand al României, în noaptea de 14/15 august 1916 a fost înființată Armata a 4-a (de Nord), la comanda căreia a fost numit generalul de divizie Constantin Prezan. Punctul de comandă al armatei a fost stabilit la Bacău. Chiar din ziua înființării, cele 3 armate române – 1, 2 și 4 (de Nord) – s-au angajat în operația strategică pentru eliberarea Transilvaniei pe întregul front, de-a lungul Carpaților Orientali și Meridionali.

Adept al „*bătăliei decisive*” sau „*de nimicire*”, purtată cu grupări de mari efective, capabile să lovească cu violență pe frontul și flancurile dispozitivului armatei adverse, generalul Prezan a susținut necesitatea concentrării efortului militar pe frontul principal din Carpați, opunându-se angajării unor operații în adâncimea Balcanilor în 1914–1916 și în timpul pregătirii „*Operației Flămânda*”.²

Încă din primele zile ale războiului, Armata a IV-a a început operațiile pe tot frontul Munților Moldovei. Înaintarea Armatei de Nord deschidea perspective frumoase pentru armata rusă vecină, care nu a fost în măsură să le exploateze. După lupte grele, Armata a 4-a a eliberat zone importante din estul Transilvaniei, pătrunzând în dispozitivul inamic peste 100 km, într-un ritm mediu de 2–3,5 km pe zi, iar frontul inițial de 270 km a fost redus la 150 km.

Din cauza schimbărilor majore pe frontul de sud, la Dunăre și Marea Neagră, și a nevoilor pentru manevra de forțe și mijloace pe direcțiile amenințate, ofensiva armatelor române a fost oprită, la ordin și, în urma unei decizii încă destul de controversate, Marele Cartier General român, influențat de insuccesele inițiale ale armatei române în Dobrogea, la propunerea

2 Nicolae Ciobanu, Vladimir Zodian, Dorin Mara, Florin Șperlea, Cezar Măță, Ecaterina Zodian, *Enciclopedia Primului Război Mondial*, Editura Teora, f.a., pp. 378–379.

celorlalți comandanți de armate, a decis să oprească temporar ofensiva în Transilvania, mutând lovitura principală pe frontul de sud. Considerată una dintre erorile de comandament cu consecințe globale asupra desfășurării și rezultatelor campaniei din anul 1916, această decizie a generat puternice controverse istoriografice, mai ales că, după mutarea efortului principal pe frontul de sud, rezultatele nu au fost cele scontate, armata română consemnând câteva înfrângeri semnificative, fiind obligată să se replieze în Moldova, pe linia Siretului Inferior și a Carpaților Orientali.

La 5 decembrie 1916, comandamentul Armatei a 4-a și-a încetat activitatea, marile unități din subordine fiind reorganizate Armatei 1 și 2 române, sub comanda cărora au participat la marile bătălii de la Mărăști, Mărășești și Oituz, în vara anului 1917.

În bătălia Bucureștiului, cea mai importantă confruntare armată a anului 1916 (29 nov. – 3 dec.) pe frontul dintre Carpați și Dunăre, regele Ferdinand al României l-a desemnat pe generalul de divizie Constantin Prezan coordonator al forțelor române. Deși se părea că operațiunea se îndrepta spre un succes important, datorită abilității cu care generalul Prezan a manevrat marile unități române pe direcții interioare, ca urmare a pătrunderii Corpului de cavalerie von Schmetow și a Diviziei 11 bavareze în spatele diviziilor române dintre Argeș și Neajlov și al slabului sprijin rusesc, a fost necesară oprirea acțiunilor ofensive și retragerea prin luptă la est de București.

Prin Ordinul de zi nr. 13 al Marelui Cartier General, generalul de divizie adjutant Constantin Prezan a fost numit, la 5 decembrie 1916, șef al Statului Major General al Armatei.³ A urmat retragerea în Moldova, generalul Constantin Prezan, în calitate de șef al Marelui Cartier General, organizând apărarea pe linia Siretului și în Carpații Orientali.

La finele anului 1916, în baza unei concepții generale, elaborate de Marele Cartier General, în cadrul căruia rolul principal i-a revenit Serviciului de Stat Major, organul de concepție și conducere din cadrul Marelui Cartier General, a început procesul de reorganizare a armatei române. Acest amplu proces din vara anului 1917, cel mai greu dintre toate acțiunile de această natură desfășurate de organismul nostru militar, a avut loc pe teritoriul național, și nu în afara lui, cum propusese inițial generalul Prezan, bazându-se pe considerentele de ordin miliar ale unei asemenea acțiuni,

3 ***, *Marele Cartier General al Armatei României. Documente 1916–1920*, Editura Machiavelli, București, 1996, p. 80.

dar care a acționat ulterior așa cum a hotărât factorul politic – guvernul României –, care a intuit pericolul la care ar fi fost expusă România dacă această reorganizare a armatei sale s-ar fi făcut în Basarabia sau dincolo de Nistru. „Riscul la adresa României în acea perioadă nu era ocuparea ei de către trupele Puterilor Centrale, ci de către armata rusă instalată pe cea mai mare parte a frontului și în punctele strategice din Moldova, iar autoritățile de la Petrograd urmăreau realizarea acestui deziderat pe căi aparent nemilitare”.⁴

Fig. nr. 1 – Bustul mareșalului Constantin Prezan de la Schinetea
(fototeca col. dr. Mircea Tănase)

Generalul Constantin Prezan a coordonat activitatea de elaborare a planului campaniei anului 1917, încheiate cu importantele victorii românești în luptele de la Mărășești (22 iulie – 1 august 1917), Mărăști (6 august – 3 septembrie 1917) și Oituz (8–22 august 1917), iar prin Înaltul Ordin de Zi nr. 44 din 21 noiembrie 1917 al Marelui Cartier General⁵, avea să fie însărcinat cu comanda Armatei române.

4 Col. dr. Ion Giurcă, 1917. *Reorganizarea armatei române*, Editura Academiei de Înalte Studii militare, București, 1999, p. 98.

5 ***, *Marele Cartier General al Armatei României. Documente 1916–1920*, Editura Machiavelli, București, 1996, p. 96.

La 1 aprilie 1918, generalul de corp de armată Constantin Prezan a demisionat din armată, în locul său ca șef al Statului Major General fiind numit generalul de divizie Constantin Christescu⁶, însă, la 29 octombrie 1918, prin Înaltul Decret nr. 3185, generalul de corp de armată adjutant Constantin Prezan a fost numit șef al Statului Major General al Armatei și a luat din nou conducerea Marelui Cartier General al Armatei⁷, coordonând, în perioada 1918–1919, operațiile împotriva Grupului de armate „von Mackensen” și campania victorioasă din Ungaria (1919), finalizată cu ocuparea Budapestei, la 3 august 1919, Ungaria fiind astfel obligată să respecte deciziile Puterilor Aliate la sfârșitul Primului Război Mondial. Trupele române din Ungaria, comandate din 12 aprilie de generalul Gheorghe Mărdărescu, au rămas pe teritoriul ungar până la 22 noiembrie 1919, retrăgându-și ultimele unități în garnizoanele de reședință în perioada 14 februarie – 28 martie 1920.

În toată această perioadă, cel mai apropiat colaborator al generalului Prezan a fost maiorul, ulterior locotenent-colonelul Ion Antonescu, șeful Biroului 1 Operații. Într-un memoriu adresat ministrului apărării naționale în martie 1938, în care își argumenta motivele propriei demisii, acesta spunea, printre altele: *„Cât privește Mărășești, reamintesc de asemenea că în momentele de cea mai desasperantă și acută criză, totuși conducătorii de la Iași au hotărât, sub presiunea Comandamentului rus, retragerea. Când mi s-a cerut să traduc în ordin această hotărâre, am obiectat cu brutalitate. «Dacă ne ridicăm de la Mărășești nu ne mai oprim nici la Nistru. La Mărășești trebuie să învingă sau să moară poporul român. Altfel, pierе în dezonoare. Eu nu redactez și nici nu contrasemnez ordinul de retragere». Trântind ușa și coborând la Hugues (aparatură de telefonie fără fir, n.n.), am redactat, am semnat pe generalul Prezan și am transmis, martori fiind Condiescu și Filimon, cunoscutul ordin de rezistență pe loc până la moarte. [...] să reamintesc ce s-a petrecut și la Mărăști. În ajunul acestei operațiuni, la a cărei montare se lucrase două luni, repet, în ajunul ei, generalul Averescu a aruncat o bombă. A trimis un lung raport, a cărei parte finală o dau textual:*

«Nu-mi iau răspunderea reușitei acțiunii care începe mâine, deoarece nu am nici trupe, nici munițiuni suficiente».

Bomba a produs stupefacție și, după cum era și natural, a intimidat. Regele a convocat imediat – noaptea – pe generalii Berthelot, Scerbacev și Prezan.

6 *Ibidem*, p. 96.

7 *Ibidem*, p. 99.

În cursul discuțiilor, Scerbacev a declarat că, la ruși, când un comandant de armată arată că nu-și ia răspunderea unei operațiuni, comandantul superior nu are altceva de făcut, după lege, decât să-l asculte sau să-i ia, pe răspunderea sa, comanda. Afirmarea a determinat ezitarea. Văzând că timpul trece și că ora când trebuia să înceapă să vorbească tunul se apropie, am redactat, fără să cer autorizare de la nimeni, următorul ordin către Armata 2:

«Executați operațiunea pe răspunderea M.C.G.» și l-am supus spre semnare generalului Prezan. Acesta, cu curajul de care a dat dovadă în toate acțiunile mari, în momentele grele de atunci, l-a semnat fără ezitare. Domnul mareșal trăiește. El poate să confirme și acest fapt. Se cunosc și rezultatele și muzica care a fost făcută. Eroii au ieșit ca ciupercile. De episodul de mai sus s-a omis întotdeauna, de atunci și până astăzi, să se pomenească și la solemnități și, mai ales, în faimoasele «Notițe Zilnice». [...] Reamintesc că lupta de la Tisa a debutat cu un dezastru. Dacă generalul Prezan și cu mine nu am fi alergat cu dezesperare (intrând odată chiar – la Orszhaza – în mijlocul inamicului) de la un capăt la altul al frontului, dacă nu am fi întors din această goană, trupe și comandanți, din drumul retragerii, dacă nu am fi luat, pe loc, măsuri de ordine și operative, am fi înregistrat cea mai rușinoasă dintre înfrângeri. [...] generalul Mărdărescu, aflându-se la Sibiu cu întreg comandamentul său, în momentele de mare criză, ordinele erau trimise trupelor prin intermediul Sibiului, deși ne găseam în mijlocul lor. Aceasta, atât pentru menținerea intactă a unui prestigiu, cât și din delicatețe. Tot din același spirit, generalul Prezan nu a vrut să intre în Budapesta, deși se găsea, la 3 august, la Monor (10–15 km de oraș). Nu vreau să umbresc nici gloria Coroanei, nici să iau aureola lui Mărdărescu. Eu mă duc, el rămâne, repeta el acelora din anturajul său care, mirați, nu găseau explicația gestului.

Ce unică, ce nobilă și pilduitoare atitudine, adaug eu, și cât de imediat i-a urmat ingrata răsplată. O fixez în scris, cu această ocazie, pentru istoricul de mâine și pentru biciuirea acelora care o merită.

Mai întâi, odată intrat triumfal în Budapesta, generalul Mărdărescu a trimis generalului Prezan, ca răspuns la felicitările telegrafice ale acestuia, o telegramă care începe cu fraza:

«Dumneavoastră care ați asistat la operațiuni...»

De atunci și până azi nu e 4 august fără ca să nu se publice, tendențios și cu litere mari, această telegramă. Aceasta desigur, pentru ca nimeni să nu scape nuanța și pentru a se marca bine punctul că generalul Prezan și cu mine am fost la Tisa numai spectatori. Primind telegrama, Prezan s-a mulțumit să mi-o întindă sub ochi și să-mi spună râzând: «Poftim».

Gestul și cuvântul; sunt suficiente. Ele calificau, înfierau.

[...] Reîntors la București, încărcat de o nouă glorie și purtător al unui steag care nu cunoscuse, în tot trecutul nostru, un mai mare triumf, alte surprize îl așteptau. Pe peronul gării, nimeni. Printre negustori și hamali ne-am furișat timizi spre ieșire. Îmi scapără ochii de mâhnire și strâng pumnii de revoltă.

Ne-au costat luptele duse la est și la vest de Tisa 13.000 (treisprezece mii) de morți și ne-a fost rușine de victorie. Italienii au câștigat un Imperiu cu 5.000 de morți și doi ani nimeni nu mai poate să răsufle pe glob de bravura soldatului italian.

După întoarcere au urmat atacurile prin presă și prin Parlament. Prin presă, generalul Prezan era tratat cu cele mai odioase epitete și stropit cu cel mai murdar noroi de un condamnat, de cunoscutul și mai puternicul ca oricând, actualul dr. Hefter. Era cenzură și stare de asediu. În consecință, nu pot greși când spun că atacurile erau tolerate, încurajate și poate și inspirate. Prin Parlament, de însuși ministrul de finanțe care-l acuză că a favorizat contrabanda de coroane în Transilvania. Mai mult decât atacul a făcut vâlvă scrisoarea pe care am trimis-o aceluia domn care era el însuși autorul unei mari contrabande cu coroane.

Amărat și scârbit, după cum eram cu toții, generalul și-a dat demisia, care i-a fost primită cu iuțeala cu care se primește aceea a unui rău rânduș.

Și ca rușinea să fie cunoscută până la fund, să povestesc și ultimele clipe de ostaș ale acestuia care purtase pe umerii lui atâta răspundere și-și legase pe vecie numele de așa mare înfăptuire. Ca o ultimă și supremă recompensă, ministrul de război i-a trimis, în ajunul plecării definitive, pe drumul de costișe ce duce la Vaslui, o minusculă și fără valoare statueta de bronz. Statueta era însoțită de o scrisoare de recunoștință scrisă de ministrul de război din partea Armatei. Atât scrisoarea, cât și prețiosul dar i-au fost aduse pe întuneric, de un locotenent sau căpitan de administrație. Predând-o fostului general, ofițerul s-a găsit în drept să îngâne și el câteva cuvinte.

Încărcat de acest dar, generalul Prezan, ca și Cincinnatus, a plecat la el în Moldova, condus la gară de câțiva devotați.

Maurul trebuia să plece și încă pe ușa din dos.

Venise la putere rivalul său de moarte, generalul Averescu, și toți tremurau de frică. Ministrul de război era generalul Rășcanu și secretar general, generalul Amza.

Am scris ca să se știe.⁷⁸

8 *Ibidem* p. 270–274, vezi și în Ion Antonescu, *Citiți, judecați, cutremurați-vă*, ediție îngrijită de Ion Ardeleanu și Vasile Arimia, Editura Tineretului, București, 1991, pp. 11–17.

La 7 iunie 1923, generalul Constantin Prezan a fost primit ca membru de onoare al Academiei Române. La 25 octombrie 1930, generalii Alexandru Averescu și Constantin Prezan au fost înaintați la gradul de mareșal de către regale Carol al II-lea. În Cartea de Mareșal atribuită lui Prezan, regele Carol al II-lea consemna: „*Ca șef de Stat Major General al Armatei și prim sfetnic al gloriosului meu Părinte, prin priceperea și hotărârea Domniei-tale s-au putut stropi și înfrânge împrejurările tragice din iarna anului 1917 – iar din încercatele armate române a răsărit acea minunată oaste care a câștigat victoria de la Mărăști, încheind mai apoi epopeea neamului prin victoria de la Tisa, pentru marile însușiri și fapte mărețe cu care ai împodobit izbânda noastră națională...*”

La 28 mai 1897, locotenent-colonelul Constantin Prezan a cumpărat de la avocatul ieșean Comnstantin Livaditi moșia Schinetea, cu o întindere de 1065 ha și 3522 mp, compusă din două trupuri: Schinetea cu Mălinești, și Armășeni, la prețul de 335.500 lei. Proprietatea se afla în comuna Dumești, plasa Fundurile, județul Vaslui. Se pare că s-a atașat foarte mult de aceste locuri și, probabil, nu este întâmplătoare nici numirea sa la comanda Regimentului VII Racova nr. 25 Dorobanți din Vaslui. În 1920, după trecerea sa în retragere din oștirea pe care a servit-o cu credință la toate eșaloanele ierarhice, inclusiv ca șef suprem al acesteia, a ales să-și petreacă aici ultimii ani ai vieții și, de asemenea, să fie așezat pentru odihna veșnică alături de soția sa, la umbra falnicilor stejari de pe culmea împădurită de deasupra conacului.

Nicolae Iorga nota: „*Se dovedise [Constantin Prezan, n.n.] nesimțitor la curentele populare care avuseseră atâta influență asupra celui-lalt mare general al războiului, Alexandru Averescu. Acțiunea sa de străbateră în Ardeal fusese eficace și se menținuse și după catastrofa din Muntenia. Ajuns conducător al defensivei din Moldova, arătase sânge rece, dreaptă măsură, atât optimism cât trebuia pentru a domina dezorientarea și demoralizarea și pentru a fi gata oricând de hotărârile reparatoare ale revanșei. Ieșise complet curat, numai cu moșioara sa din Roman (Schinetea)-Vaslui, dintr-o situație în care atâția au făcut avere. Avea o singură dorință: de a putea să organizeze, fără servituți de partid, armata pe care o condusesese cu atâta demnitate.*”⁹

9 Nicu Apostu, Didi Miler (coord.), *Mareșalii României*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1988, p. 8, apud col. (r.) dr. Ion Giurcă, *Generalul Constantin Prezan – șef al Marelui Cartier General român*, în revista *Gândirea militară românească*, nr. 1/2011, p. 203.

10 Nicolae Iorga, *O viață de om așa cum a fost*, București, 1984, p. 633, apud Viorica Zgutta, *Constantin Prezan, Mareșal al României*, Editura Dosoftei, Iași, 2005, p. 16.

La 21 iunie 1943, mareșalul Constantin Prezan avea să primească o ultimă și dureroasă lovitură: trecerea în neființă a soției sale, Olga. Pierderea acesteia i-a provocat o adâncă durere, care, desigur, a contribuit la sfârșitul său, astfel că, la 27 august 1943, gloriosul soldat s-a stins la moșia sa de la Schinetea, „în modestia în care i-a plăcut să se drapeze în întreaga sa viață.”¹¹

„*Militarul sobru, de o discretă autoritate, de o eleganță morală nici un moment dezmințită*”¹², a avut parte de funeralii naționale, ca un ultim omagiu adus contribuției sale la opera de reîntregire a României Mari. La catafalcul său au stat de gardă Cavalerii Ordinului *Mihai Viteazul* și drapelurile tuturor unităților militare din țară. La funeralii, desfășurate în ziua de 30 august 1943, au luat parte regele Mihai I, mareșalul Ion Antonescu – Conducătorul statului, Mihai Antonescu – vicepreședine al Consiliului de miniștri, Ion Marinescu – ministrul justiției, generalul Ilie Șteflea – șeful Marelui Stat Major, generalul Constantin Sănătescu – șeful Casei militare regale, generalul Nicolae Șova – ministru subsecretar de stat, generalul Corneliu Dragalina – guvernatorul Bucovinei, generalii Nicolae Samsonovici, Nicolae Ciupercă, Iacob Zadic, Nicodim – patriarhul României, Nicolae – mitropolitul Moldovei, C. Rășcanu – prefectul județului Vaslui, colonelul Măescu – prefectul județului Roman. De asemenea, au fost prezenți atașați militari ai misiunilor militare germane, italiene și franceze.

„*Alături de invitații oficiali, consemna renumitul gazetar Pamfil Șeicaru, în Curentul din 30 august 1943, au venit să salute pentru ultima oară pe marele ostaș numeroși prieteni și admiratori, dornici să se încline la mormânt cu aceeași pietate ca și sutele de țărani ce sosesc neconținut pe drumurile armonioaselor coline moldovenești. Sunt prezenți d-l profesor Horia Hulubei, rectorul Universității din București, d-l profesor Constantin David, rectorul Universității din Iași, Constantin Capră, primarul orașului Vaslui, colonel Talpeș, prefectul județului Iași, fostul adjutant al mareșalului Prezan, locotenent-colonelul Văsescu. General Nicolae Pălăngeanu, Prefectul Poliției Capitalei, supraveghează primirea oaspeților și îndeplinirea ordinilor, pentru această ceremonie la care defunctul, cu o modestie de adevărat soldat, nu a vrut nici omagii, nici discursuri, nici ofrande de flori. Corul armatei dă răspunsurile la rugile înalților prelați. Trupele alinate în fața crângului ascultă cu frunțile descoperite, cu armele întoarse cu baionetele spre pământ. Când ultimul „Aleluia” a fost rostit, sicriul este ridicat de pe catafalc de ofițerii superiori și cortegiul pornește*

11 Viorica Zgutta, *Op. cit.*, p. 82.

12 *Ibidem*.

spre micul cavou din poiana de pe Măgură. O simplă cruce cu numele soldatului precede targa de lemn pe care sunt întinse pâinile și poamele pomenilor tradiționale. Urmează crucea bisericii împodobită cu năframă albă, alături de praporele bisericuței din sat, precedat de faclele înalte care ard în bătaia vântului de dimineață, sicriul urcă printre drapelele cernite ale regimentelor. Sicriul este însoțit de familia defunctului, M.S. Regele Mihai, urmat de mareșalul Antonescu (fostul subaltern al generalului Prezan în războiul reîntregirii...). În acorduri funebre, primul ierarh al țării pășește cel din urmă spre sicriu, rostind ultimele cuvinte de rugă «Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!». Este cea mai augustă slăvire a marelui mister această sobră și patetică despărțire de viață. Suveranul prezintă condoleanțe familiei îndurerate, în vreme ce mareșalul salută cu bastonul, dând supremul onor fostului său comandant. Nu au însoțit sicriul decât coroanele de frunze de stejar ale sătenilor, lângă sabia și casca admirabilului soldat. [...]

De aceea, Schinetea trebuie pomenită în cronică istoriei neamului. Mausoleu al Marii Uniri, mormântul stingher de la Trei Stejari al soldatului României reîntregite, Constantin Prezan, așteaptă și astăzi modest și tăcut onorul la mareșal.¹³

Și tot în Curentul, din 1 septembrie 1943, putem citi: „Ne aflăm la Schinetea, moșia mareșalului Constantin Prezan. Conacul îmbrăcat în zăbrania de doliu stă copleșit de tristețe. Bătrânul ostaș, stăpânul blând și plin de osebită chibzuință, nu se va mai strecura prin alei, îndrumând cu bunătate pe cei din jur. Mareșalul Prezan, unul din marii și vajnicii făuritori ai întregirii neamului nostru, nu mai este. Țara recunoscătoare a orânduit să se facă mareșalului dispărut funeralii naționale. În ultima vreme, mareșalul își presimțea moartea. Și-a ales singur locul gropniței de veci în mijlocul naturii, la cei trei stejari și când, de curând, preotul satului trebuia să plece ca misionar, l-a reținut spunându-i să-l înmormânteze, fiindcă i-a sosit sfârșitul și apoi să împlinească vrerile țării. Trupul neînsuflețit a fost așezat pe catafalc, în odaia cea mare a casei noi. Un sicriu simplu din lemn, înfășurat în tricolorul țării, iar deasupra casca, spada și bastonul de mareșal.”¹⁴

După 1990, când a reușit să reintre în posesia unei părți a moșiei Schinetea, nepoata mareșalului, dr. Olga Macarie, a dus o luptă continuă și neobosită cu autoritățile, mentalitățile, ignoranța și indiferența contemporanilor, pentru a repune în drepturile sale firești acest spațiu de remarcabilă

13 *Ibidem*, pp. 84–85.

14 *Ibidem*, p. 16.

rezonanță istorică. Am consemnat câteva dintre episoadele acestei bătălii, cu convingerea că victoria finală va fi atât a celor care s-au angajat în această grea întreprindere, dar, mai ales, tuturor celor care doresc ca acest spațiu să devină o autentică pagină de istorie națională.

Astfel, în luna octombrie 1990, a prezentat autorităților locale și conducerii Muzeului Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui două albume foto conținând imagini ale Cercului Militar „Constantin Prezan” din Vaslui și Conacul Schinetea. Aici funcționa încă (va continua până în 1991) un spital de bolnavi neuropsihomotorii. Printre alte numeroase și greu de șters *urme* ale acestor locatari nevinovați, dar, desigur, și a altora din împrejurimi, se numără și distrugerea crucii de pe mormântul mareșalului.

În 1992, a avut loc la Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” din Vaslui, primul simpozion dedicat memoriei mareșalului Constantin Prezan, „*Onor la Mareșal*”, prilej cu care a fost organizată și o expoziție fotodocumentară; cea care s-a dedicat acestei reconsiderări a vieții și activității mareșalului Constantin Prezan și s-a angajat cu toată energia în acest demers recuperatoriu a fost Viorica Zgutta, muzeograf la Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui.

În 1993, Consiliul Județean și Prefectura Vaslui au luat inițiativa refacerii crucii de la mormântul mareșalului la Schinetea; în același an, Strada Cazărmii din Vaslui a primit numele *Mareșal Constantin Prezan*, la fel și gara din Băcești, județul Vaslui.

Concomitent, la București, Bulevardul Trandafirilor, care leagă Piața Charles de Gaulle cu Arcul de Triumf, a reprimat numele Bulevardul *Mareșal Constantin Prezan*, iar pe casa de pe strada I. L. Caragiale nr. 12, oferită spre locuire generalului Constantin Prezan de către regele Ferdinand I, și care, în prezent, adăpostește un sediu al Institutului de boli de nutriție și diabet, a fost fixată o placă de marmură care amintește trecătorilor că acolo a locuit mareșalul Constantin Prezan în perioada 1923–1943.

Începând cu anul 1994, a fost demarată, în special de către Muzeul Județean Vaslui, o intensă campanie de prezentare a personalității mareșalului Constantin Prezan la diferite manifestări științifice desfășurate la instituții de cultură din București (Muzeul Național de Istorie al României, Muzeul Național Militar *Ferdinand I*), Muzeele județene din Bacău, Brăila, Buzău, Neamț, Suceava; mai mult, începând cu același an 1994, Muzeul Județean Vaslui organizează în perioada 27–30 august un simpozion de comunicări științifice „*Onor la Mareșal*”, urmat de un pelerinaj la Schinetea.

În anul 1998, s-a început amenajarea primelor săli de expoziție în conacul nou de la Schinetea, însă, date fiind posibilitățile bugetare limitate ale familiei și interesul scăzut – probabil, generat de aceleași posibilități financiare restrânse – al instituțiilor îndreptățite să dezvolte acest proiect, rezultatele sunt mai mult decât modeste.

În anul 2003, a fost emisă o medalie cu efigia mareșalului Constantin Prezan, iar doi ani mai târziu, în centrul comunei Dumești, de care aparține administrativ Schinetea, a fost dezvelit bustul mareșalului Constantin Prezan, din ciment patinat, un autentic monument care, deși nu se poate mândri că se integrează într-un cadru ambiental pe măsură, reprezintă totuși un spațiu generos pentru desfășurarea unor ceremonii de evocare și comemorare a acestei ilustre personalități a istoriei României.

Viorica Zgutta a lansat la București, la Centrul Cultural UNESCO, lucrarea *Constantin Prezan, mareșal al României*, care însumează textele comunicărilor susținute la diferite manifestări științifice ;

În anul 2005, a fost amenajată în *Sala Academicienilor* din Muzeul Județean *Ștefan cel Mare* din Vaslui expoziția permanentă *Mareșal Constantin Prezan*, cu cea mai mare parte din exponate donate de doamna Olga Macarie, dar și cu alte piese originale aparținând conacului de la Schinetea, păstrate în patrimoniul Complexului Muzeal Moldova din Iași. În același an, a fost lansată expoziția itinerantă „*O viață dedicată unui ideal – România Mare*”, găzduită consecutiv de Muzeul Brăilei, Muzeul Județean Bacău, Muzeul Județean Neamț, Complexul Muzeal Moldova Iași, Complexul Muzeal „Bucovina”.